

“Beyhude Acıların ve Kısa Süreli Sevinçlerin” Romanı MUHTEŞEM GATSBY

Yazı

İbrahim BERKSOY (ME'91)

Daha genç ve kırılğan olduğum yaşlarımda babamın verdiği bir öğüt, o günden beri aklımdan hiç çıkmaz.

“Birisini eleştirmeye kalkıştığında,” dedi bana, “şu dünyada her insanın senin sahip bulunduğun ayrıcalıklara sahip olmadığını hiç aklından çıkarma.”

F. Scott Fitzgerald, *Muhteşem Gatsby* (açılış cümlesi)

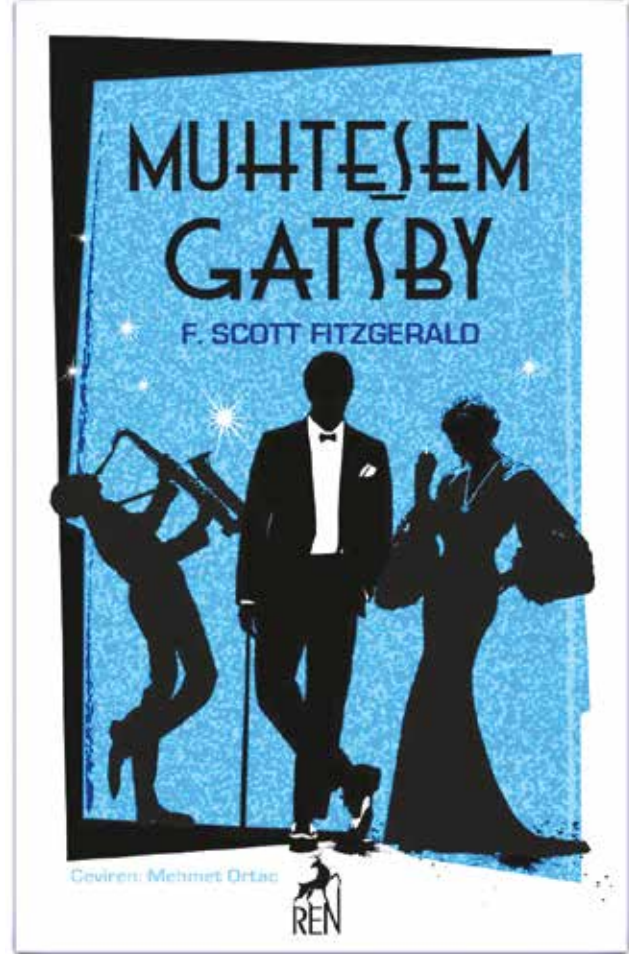
1. “Tek bir hayal peşinde çok fazla zaman geçirmenin bedeli”

Bugüne değin yazılmış olan romanlar arasında en etkileyici açılış cümlesiyle başlayan romanlar arasında sayılır *Muhteşem Gatsby*. Romanın kapanış cümlesi de en az açılış cümlesi kadar etkileyicidir: “Böylece akıntıya karşı kürek çekerek, durmaksızın geçmişe doğru sürükleniyoruz.”

Roman her ne kadar 1920’lerin “jazz çağı”nda ihtişamlı bir hayat sürmekte olan Gatsby’nin serencamını anlatıyor olsa da aslında anlatılan bay Muhteşem Gatsby’yi bize takdim eden Nick’in, Nick Carraway’in hikâyesidir. Öyle ki yazar, bütün hikâyeyi Nick’in ağzından anlatır.

Scott Fitzgerald’ın romanın başında bizlerle tanıştırdığı Nick Carraway, varlıklı bir aileden gelen, hali vakti yerinde, genç bir adamdır. Borsacı olmak için New York’a taşınan Nick, lüks malikânelerin bulunduğu bir muhitte, mütevazı bir eve yerleşir. Komşusunun gösterişli malikânesinde neredeyse her akşam New York’un yüksek sosyetesinden kişilerin ağırlandığı partiler verilmektedir. Devir, savaş sonrası Amerika’sının zenginlik ve şatafat devridir. Gösterişli malikânenin sahibi romanımızın kahramanı bay Muhteşem Gatsby’dir. Bir akşam Gatsby, komşusu Nick’i o gösterişli partilerinden birisine davet eder ve böylelikle olaylar birbirini izler...

Yazar, roman boyunca, kendisinin “jazz çağı” olarak adlandırdığı “Amerikan rüyası”yla, o rüyanın gerisindeki “ahlaki çöküş”le hesaplaşır. Savaş sonrasındaki 1920’ler zenginlik, statü, hırs ve ihtiras temelinde şekillenen bir ekonomik büyüme ve refah dönemi olarak kendini gösterse de o şatafat ve debdebe on yılı, 1929 ekonomik kriziyle son bulur.

Günümüz Japon edebiyatının temsilcilerinden Haruki Murakami, *Muhteşem Gatsby* için “Hayatımın en önemli kitabı.” der. Romanda, uzaktan bakınca “rüya” gibi görünen Amerikan toplumundaki sınıflar arasındaki “derin uçurumlar”ı, gerisinde bir dizi “kurmaca”nın yattığı “rastlantı”lar aracılığıyla ustalıkla anlatır. Başlangıçta sanki kimse kimseyi tanıymıyormuş gibidir; ama zamanla, trajik biçimde, “herkes herkesle dostmuş gibi” olurlar. Sakin gündelik yaşamların gerisindeki çelişkili hayatların anlatıldığı bu tarz anlatımlar Murakami’nin hep ilgisini çekmiştir.

Fitzgerald da bir yerde en sevdiği yazarlardan birisi olarak Joseph Conrad’ı anar ve en çok etkilendiği kitaplar arasına yazarın unutulmaz romanı *Karanlığın Yüreği*’ni koyar.

Muhteşem Gatsby’nin yazarı F. Scott Fitzgerald 1896’da doğdu. 1920’de ilk romanı *Cennetin Bu Yakası* yayımlan-

di. Roman, büyük ilgi gördü. 1925'te *Muhteşem Gatsby*'yi yayımladı ama roman beklenen ilgiyi görmedi. O yıllar, Fitzgerald için zor yıllardı. Bir yanda alkol ve parasızlık, öte yanda karısı Zelda'nın şizofrenikliği... 1934'te yayımlanan *Sevecendir Gece* de okurlardan beklenen ilgiyi görmedi. 1937'de "Amerikan rüyası"nın orta yeri Hollywood'a gitti. 1940'ta kalp krizi sonucunda hayatını kaybetti. Yalnızca Amerika'da değil savaştan etkilenen her yerde iki büyük savaş arasında yaşamış kuşağa "yitik kuşak" yakıştırmaları yapılır. Fitzgerald, işte o "yitik kuşak"ın bir üyesiydi. O kuşağın bir mensubu olarak, büyük hayal kırıklıklarını, bireysel ve toplumsal çöküşleri ustalıklarla resmetti. Kahramanı Gatsby için söylediği "Tek bir hayal peşinde çok fazla zaman geçirmenin bedelini ağır ödemediğini hissetmişti mutlaka." sözünü belki de kendisi için söylemişti...

Romandaki kimi diyaloglar dönemin "Amerikan rüyası"nı yansıtmaları bakımından son derece özgün ve yaratıcı; ayrıca kitapta okurları, altını çizebilecekleri, özlü

söz tadında pek çok aforizma bekliyor.

2. "Yaşamın Sırları ve Sınırsızlığı"

Edebiyat Kulübümüzün yeni dönemi 2 Ekim 2018 Salı akşamı keyifli bir kokteyle başladı. Ardından da *Muhteşem Gatsby*'yi konuştuğumuz harika bir edebiyat söyleşisi vardı. Başta Edebiyat Kulübümüzün kurucusu Şule Şahin olmak üzere başlangıçtan bugüne 13 yıldır keyifli edebiyat sohbetlerine ortak olan, sözü söze ekleyen, sunum ve paylaşımlarıyla okuma ufkumuzu geliştiren tüm arkadaşlarımıza teşekkürler.

"Yaşamın sırları ve sınırsızlığı" teması odağında yeni dönemin ilk romanı *Muhteşem Gatsby*'yi o akşam bize sevgili Elif Baktır Hocam sundu. Karşılıklı etkileşim içerisinde pek çok yönüyle romanı, yazarı ve dönemin edebiyat ortamını konuştuk. Doyumsuz bir edebiyat akşamıydı. Elif Hocamın ayrıntılarla bezeli, derinlikli, incelikli, coşkulu, şiirsel ve heyecan verici sunumu oldukça etkileyiciydi.

